

Förstudierappor t inom AV och Videokonferens

23.2-10081-19

KAMMARKOLLEGIET

Innehåll

1 Sammanfattning	3
2 Inledning	4
3 Föregående upphandling	7
4 Nuvarande ramavtal	8
5 Information om ramavtalen	14
6 Offentlig sektors behov.....	15
7 Marknadsundersökning	21
8 Relevant lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd.....	27
9 Hållbarhet	28
10 Säkerhet och SUA.....	31
11 Dataskyddsförordningen.....	31
12 E-handel	32
13 Utvecklingsområden och förändringsbehov i en framtida upphandling.....	32
14 Slutsatser	35
15 Källförteckning.....	37

1 Sammanfattning

Förstudien visar tydligt att AV och videokonferens är ett efterfrågat och väl fungerande ramavtalsområde som bör upphandlas på nytt. Anskaffning av de produkter som omfattas av AV och videokonferens är viktiga för avropandes behov av att bland annat utrusta mötesrum och genomföra videokonferenser.

Många avropande anser att det är viktigt att kunna genomföra så kallade resfria möten inom och mellan organisationer. De fördelar som lyfts fram med resfria möten är att de kan bidra till minskad miljöpåverkan, bättre ekonomi, effektivare verksamhet, mer hälsosamma arbetsplatser och medarbetare och ökad robusthet för organisationen.

Utvecklingen går mot ökad användning av tjänster, bildskärmar, interaktiva skärmar och att utrustning i ökad utsträckning ansluts till de avropandes kommunikationsnätverk.

Miljökrav och sociala krav bör ställas en framtida upphandling i de delar där det är relevant, exempelvis inom hårdvarudelen avseende kemikalieinnehåll samt arbetsförhållandena i produktionsfasen.

Projektgruppen rekommenderar att:

- En upphandling genomförs som omfattar ramavtalet AV och videokonferens då avropande använder det befintliga ramavtalet i hög utsträckning och även angivit att de har ett tydligt framtida behov av de produkter som omfattas i ramavtalet.
- Ramavtalet AV och videokonferens bibehålls som ett rikstäckande ramavtal i en framtida upphandling. Projektgruppen föreslår att kommande ramavtal bör benämnas "AV- och distansmötesprodukter 2022 - hårdvara, programvara och tjänster".
- Avropsförfarandet förnyad konkurrensutsättning är den huvudsakliga inriktningen i en framtida upphandling men att även andra avropsförfaranden kan övervägas.
- Avropandes behov av varor och tjänster som redovisas i förstudien, exempelvis under rubriken "Produktutbud" i avsnitt "Utvecklingsområden och förändringsbehov i en framtida upphandling", beaktas i en framtida upphandling.
- En framtida upphandling beaktar möjligheten att använda samma modell för allmänna och särskilda villkor som används i flera av våra IT-ramavtal. Dessa dokument samt Kravkatalogen bör ses över och uppdateras.

Förstudierapporten framtagen av:

Fredrik Engvall, projektledare

Karl-Johan Skiver, projektmedlem

2 Inledning

2.1 Bakgrund till förstudien

Förstudien är genomförd av Kammarkollegiet och omfattar ramavtalet AV och Videokonferens.

Kammarkollegiet har ansvaret för upphandlingsverksamheten inom den statliga inköpssamordningen. Detta innebär att myndigheten har som uppdrag att ingå ramavtal för varor och tjänster som är avsedda för andra statliga myndigheter.

Enligt förordning (1998:796) om statlig inköpssamordning ska det finnas ramavtal eller andra gemensamma avtal som effektiviserar upphandlingarna för varor och tjänster som myndigheterna upphandlar ofta, i stor omfattning eller som uppgår till stora värden.

2.2 Mål med förstudien

Syftet med förstudien är att samla information och kunskap om pågående utveckling inom ramavtalsområdet, samt om vilka behov som myndigheterna har. Förstudien ska även belysa hur upphandlingen kan genomföras och därmed ge underlag till såväl upphandlingsstrategin som kommande upphandlingsdokument. I sammanhanget ska särskilt beaktas att ramavtalen ska vara lätta att avropa från, i vilken uträkning det kommer krävas stöd från ramavtalsförvaltningen samt eventuellt samspel med leverantörsmarknaden gällande förändringar i upplägg, kravställning etc.

Samtliga rekommendationer som lämnas i samband med denna förstudie kan komma att prövas på nytt, ändras och anpassas i en kommande upphandling då ny information kan tillkomma och förutsättningar kan ändras med tiden.

2.3 Omfattning och avgränsningar i förstudien

Syftet med förstudierapporten har inte varit att ta fram en kravspecifikation till en kommande upphandling, och således är eventuella krav som kan ställas endast beskrivna på en övergripande nivå. Förstudierapporten beskriver nuläge och erfarenheter av användningen av ramavtalen inom området. Den innehåller avropande myndigheters och leverantörers synpunkter på det nuvarande ramavtalet samt deras förslag rörande upplägg av en eventuellt kommande upphandling. Därtill innefattar förstudierapporten en analys av myndigheters behov och marknadens utbud.

Ramavtalen inom detta område kan i dag användas av statliga myndigheter samt stiftelser och andra organisationer med anknytning till staten. Ramavtalen omfattar även

kommuner, landsting och andra offentligt styrda organisationer som har lämnat bekräftelse.

2.4 Målgrupp

Förstudien riktar sig i första hand till följande målgrupper.

- Berörda personer inom Kammarkollegiet.
- Beställare, upphandlare, inköpare och övriga anställda eller verksamma i statliga myndigheter som använder våra ramavtal, samt de som inte gör det idag.
- Kommuner, landsting och andra upphandlande myndigheter.
- Leverantörer – nuvarande och potentiella ramavtalsleverantörer till Kammarkollegiet.

2.5 Metod för förstudien

Förstudiearbetet har utförts i enlighet med Kammarkollegiets projektstyrningsmetodik. Den innefattar:

- initiering av projektet med definition av projektets huvudsakliga mål i form av ett projektdirektiv,
- detaljerad planering, dvs. en projektbeskrivning och planering av projektets aktiviteter,
- genomförande som omfattat informationsinsamling, analys och författande av förstudierapporten,
- leverans av förstudien med föregående kvalitetssäkring.

Informationsinsamlingen till förstudien har skett genom att en enkät har skickats ut till avropande myndigheter innehållande frågor kopplade till det nuvarande ramavtalet och till utformningen av en eventuell kommande upphandling. Därtill har en referensgrupp med deltagare från olika avropande myndigheter deltagit i förstudien och bidragit med information och synpunkter.

Vidare har projektgruppen distribuerat en leverantörsenkät till leverantörer på marknaden samt haft möten med leverantörer för att få deras syn på såväl det nuvarande ramavtalet som branschen och dess utveckling.

Möte har hållits med ansvarig ramavtalsförvaltare från Kammarkollegiet.

Det kommer att göras en samlad bedömning av all information som inkommer i förstudien för att på så sätt undersöka hur en upphandling ska utformas på bästa sätt. Det kan innebära att förslag från enskilda intressenter inte alltid kan beaktas vid utformningen av en eventuellt kommande upphandling.

2.6 Projektgrupp

Förstudiens projektgrupp har bestått av Fredrik Engvall (projektledare) och Karl-Johan Skiver. Projektets jurist var inledningsvis Gustav Hammargren och därefter Anna Nessen.

3 Föregående upphandling

3.1 Upphandlingsförfarande, tilldelningsgrund och tidpunkter för annonsering m.m.

Den föregående upphandlingen genomfördes enligt ett öppet förfarande och som tilldelningsgrund användes ekonomiskt mest fördelaktiga. Upphandlingsdokumentet annonserades den 2017-02-26 och sista anbudsdag var den 2017-04-12. Ramavtalen började gälla från och med den 2018-06-22

3.2 Upphandlingens omfattning

Ramavtalsområdet omfattar hårdvara, programvara och tjänster inom AV-produkter och videokonferens inom offentliga sektors verksamhet.

Några exempel på vanliga produkter är hårdvara, programvara och tjänster för mötes- och konferensrum, utbildnings- och hörsalar samt videokonferenser vilket inkluderar projektorer, bildskärmar, ljudanläggningar och videokonferenstjänster.

Typiska produktområden och produkter i ramavtalsområdet och avgränsningar av närliggande produkter och tjänster framgår även av förfrågningsunderlagets bilaga, Bilaga Kravkatalog AV och videokonferens. Denna kravkatalog finns tillgänglig på avropa.se.

De Konsulttjänster som omfattas är Installation, Konfiguration, Migrering, Projektledning, Systemadministration, Systemutveckling, Test samt Utbildning.

Produktnära tjänster som omfattas är: Lagerhållning, Leverans, Montering och märkning, Destruktion och återvinning.

3.3 Synpunkter och erfarenheter från föregående upphandling

Vid upphandlingen av AV och videokonferens lämnade 13 företag anbud och elva företag kvalificerade sig och uppfyllde samtliga obligatoriska krav och gick därmed vidare till utvärdering av anbud. De åtta företag som erhöll högst poäng i utvärderingen av anbuderna erbjöds teckna ramavtal.

En viktig erfarenhet är att kommande upphandling bör starta i god tid och att man därigenom beaktar den tid som är förknippad med eventuella överprövningar. Planeringen bör utformas så att ramavtal kan tecknas i god tid innan gällande ramavtal löper ut och så att en eventuell överprövning som avgörs i förvaltningsrätten och kammarrätten inte leder till något (eller bara en kortare period av) avtalslöst tillstånd.

4 Nuvarande ramavtal

4.1 Avtalens löptid

Ramavtalen, som började gälla från den 2018-06-22, gäller till och med den 2021-12-31. Ramavtalet har en förlängningsoption som maximalt ger en möjlighet till förlängning av avtalet t.o.m.: 2022-06-30.

4.2 Antagna ramavtalsleverantörer

Följande ramavtalsleverantörer antogs:

- Atea Sverige AB
- AudicomPendax AB, MF*
- AV Syd Aktiebolag, 190211 namnändrade AV Syd Aktiebolag till AVS i Sverige AB, SF*
- Cygate AB
- DAV partner AB, 190516 godkände Kammarkollegiet överlåtelse av ramavtalet till JML-System AB, MF*
- Ricoh Sverige AB
- STV Svenska Tele & Video Konsult AB, SF*
- Supplies Team Sverige AB, 200212 genomförde Supplies Team Sverige AB byte av namn till Xllnc Sweden AB, SF*

MF*: Företaget bedöms vara i kategorin medelstora företag. Medelstora företag har 51-250 anställda.

SF*: Företaget bedöms vara i kategorin små företag. Små företag har under 50 anställda.

4.3 Total omsättning på ramavtalet

Ramavtalsleverantörerna är skyldiga att en gång per kvartal redovisa den försäljning som skett på ramavtalen. Ramavtalsleverantörerna är skyldiga att betala en administrativ avgift motsvarande 0,7% på totalt fakturerat nettobelopp.

För att få en helhetsbild ska man ha i åtanke att avropen har en eftersläpning i relation till ramavtalens löptid. Första året kan betraktas som en uppstartsfas då leveranser successivt kom igång. Därefter har omsättningen stabiliserats och visar en stabil ökning. Någon detaljerad statistik över vilka produkter som sålts på ramavtalen finns inte att tillgå.

Nedan redovisas omsättningsstatistik avseende 2018, Kv 3¹ – 2020, Kv 1. Statistiken baseras på uppgifter redovisade av de åtta ramavtalsleverantörerna.

I tabellen nedan redovisas omsättningen uppdelat på typ av avropande organisation.

Perioden 2018 Kv.3 – 2020 Kv.1 (avrundning till närmast heltal tusen kr)			
Stat	Kommun	Landsting	Totalt
138 337 000 kr	22 726 000 kr	26 249 000 kr	187 311 000 kr

I tabellen nedan redovisas omsättningen uppdelat på tidsperioderna 2018 Kv.3-Kv.4 respektive 2019 Kv.1-Kv.4 respektive 2020 Kv. 1.

Perioden 2018 Kv.3 – 2020 Kv.1 (avrundning till närmast heltal tusen kr)			
2018 Kv.3-Kv.4	2019 Kv.1-Kv.4	2020 Kv. 1	Totalt
23 020 000 kr	129 127 000 kr	35 164 000 kr	187 311 000 kr

¹ Den eventuella omsättning som kan ha skett 2018 Kv.2 (d.v.s. från 2018-06-22 till 2018-06-30) finns redovisad under Kv.3.

I tabellen nedan redovisas omsättningen per ramavtalsleverantör.

Perioden 2018 Kv.3 – 2020 Kv.1 (avrundning till närmast heltal tusen kr)	
Atea Sverige AB	86 572 000 kr
AudicomPendax AB	13 205 000 kr
AVS i Sverige AB (190211 namnändrade AV Syd Aktiebolag till AVS i Sverige AB)	39 337 000 kr
Cygate AB	2 645 000 kr
JML-System AB och DAV partner AB (190516 godkände Kammarkollegiet överlåtelse av ramavtalet till JML-System AB)	35 720 000 kr
Ricoh Sverige AB	491 000 kr
STV Svenska Tele & Video Konsult Aktiebolag	0 kr
Xllnc Sweden AB (200212 genomförde Supplies Team Sverige AB byte av namn till Xllnc Sweden AB)	9 340 000 kr
Totalt	187 311 000 kr

4.4 Ramavtalsanvändare

Förutom statliga myndigheter är statliga organisationer, ett antal kommuner, landsting och övriga organisationer (som exempelvis kommunalförbund) anslutna till ramavtalen.

4.5 Avstegsanmälan

Nedan anges statistik beträffande avstegsanmälan från ramavtalen:

Fram till 2020-08-13 har det till Statens inköpscentral inkommit nio stycken avsteg från att använda ramavtalet:

En myndighet år 2018.

Fem myndigheter år 2019.

Tre myndigheter år 2020.

Det finns olika skäl till avstegen. Ett skäl som kan vara värt att notera är att det finns myndigheter som avstått från att använda ramavtalet då myndigheten önskar en filmproduktion som inkluderar kameraarbete och animering. Detta är inte möjligt att avropa på ramavtalet.

4.6 Förvaltning av ramavtalet

Ramavtalet förvaltas av enheten för ramavtalsförvaltning vid Kammarkollegiet.

Erfarenheter från ramavtalsförvaltningen

Ansvarig ramavtalsförvaltare har ställt samman en förvaltningsrapport innehållande erfarenheter från förvaltningen av ramavtalet samt förslag och synpunkter inför kommande upphandling.

Ramavtalsförvaltningens erfarenhet av AV och videokonferens och de avstegsanmälningar som inkommit är att detta är ett ramavtal som efterfrågas och i allt väsentligt fungerar bra. Ramavtalsförvaltningen rekommenderar att nya ramavtal upphandlas inom området.

Ramavtalsleverantörernas svarsfrekvens vid avrop har följts upp. I stort inkommer ramavtalsleverantörerna med avropssvar i relativt god omfattning eller så svarar de att de inte har möjlighet att leverera efterfrågad produkt och/eller tjänst. I vissa fall har de bortsett från att svara. Det kan bero på att avropsförfrågan inte har kommit till rätt person eller kort avropssvarstid så ramavtalsleverantören inte hinner besvara avropet.

Förslag och synpunkter från förvaltningen inför kommande upphandling

Servicenivåavtal för användarnära produkter mm

Ramavtalsleverantörer har lämnat synpunkter på att servicenivåavtalet enligt 5.4 Särskilda villkor för hårdvara är kostnadsdrivande vid enklare avrop som exempelvis användarnära produkter som handburna kameror och högtalare. Om avropande och ramavtalsleverantör i kontrakt inte avtalat annat ingår det servicenivåavtal som anges i 5.4 Särskilda villkor för hårdvara.

I syfte att ge stöd för avropande vid enklare avrop (avrop som exempelvis användarnära produkter som handburna kameror och högtalare) har ett utkast till nya mallar utarbetats inom ramen för denna förstudie och de kallas eFKU (enkel förnyad konkurrensutsättning). För eFKU har ett mindre kostnadsdrivande servicenivåavtal utarbetats, se vidare avsnitt "Utvecklingsområden och förändringsbehov i en kommande upphandling" i denna förstudie.

Entreprenad

Det har inkommit synpunkter från avropande på att begreppet entreprenad används för andra former av entreprenader än endast byggentreprenader. Vidare önskas att det förtydligas att ramavtalet omfattar vissa mindre kompletterande arbeten som exempelvis mindre hantverksarbeten som är förknippade med montage och demontering av utrustning.

I ramavtalets omfattning anges att:

”Avgränsning av närliggande produkter och tjänster som inte ingår i detta Ramavtal: ... Entreprenader så som nybyggnation, renovering, ombyggnad eller tillbyggnad av lokaler, exempelvis mötes- och konferensrum, utbildnings- och hörsalar, omfattas inte av Ramavtalet. ...”

Förslagsvis kan avgränsningen av ramavtalet kompletteras på så sätt att det framgår att:

”Installation av utrustning som går att avropa på ramavtalet där kabeldragning, håltagning, montering mm omfattas av ramavtalet. Även mindre snickerier för att utrustningens funktion ska fungera på avsett sätt omfattas av ramavtalet. Ramavtalet omfattar exempelvis även följande vid demontering av utrustning: återställning av rummet som igensättning av hål, målning, rasering av kablar m.m.”.

Ansvar för varor innan leveransen slutgodkänts

Det har inkommit synpunkter från avropande beträffande ansvaret för varor i det fall dessa levereras tillsammans med en tjänst, exempelvis installation på plats hos den avropande. Det förekommer exempelvis att installationsarbetet genomförs flera dagar efter att varorna (t.ex. bildskärmar) levererats till den avropande. Önskemålet är att det förtydligas i ramavtalet att leverantören har ansvaret för ingående varor fram till leveransen är installerad och slutgodkänd.

Giltighetstid för takpris

Det har inkommit synpunkter från avropande beträffande giltighetstiden för takpris. Man önskar att det förtydligas i ramavtalets huvuddokument vilken tidpunkt som avses i ramavtalets huvuddokument avsnitt 6.16.2. I avsnitt 6.16.2 anges att ”Takpriserna ska ligga fast under ett år från och med Ramavtalets ikraftträdande. Ramavtalsleverantören äger inte rätt att debitera högre timpris än offererat takpris gentemot Avropsberättigade under ett år från och med Ramavtalets ikraftträdande.”

Anbudsgivarna har i upphandlingen angivit ett timpris för konsult med kompetensnivå 4 vid utförande av Konsulttjänsterna Installation och Konfiguration avseende videokonferens. Det pris som angavs är ett takpris.

Önskemålet är att det förtydligas i huvuddokumentet så att det framgår när priset som lämnats i upphandlingen inte längre gäller som takpris. Några exempel på frågeställningar har varit om ramavtalsleverantörer kan lämna anbudssvar med högre priser än takpriset i

ett avropssvar som ska lämnas innan ett år från och med Ramavtalets ikraftträdande samt vilka priser som kan gälla vid exempelvis ett längre leveransavtal.

Avropandes rätt att säga upp kontrakt

Det har inkommit synpunkter på att 22.2 Allmänna villkor inte ingår i de punkter som avropande kan precisera enligt 1.5 Allmänna villkor. I 22.2 Allmänna villkor anges att "Kund har rätt att säga upp Kontrakt till förtida upphörande enligt vad som anges i Kontrakt." Att 22.2 inte finns angiven i 1.5 kan uppfattas som att det svårt att förändra punkt 22.2.

5 Information om ramavtalen

Information om ramavtalen förmedlas på www.avropa.se. Där publiceras bl.a. listor över ramavtalsleverantörer och avropsberättigade myndigheter, avtalsdokument, avropsmallar, samt vägledningar med stöd för avropsberättigande myndigheter vid avrop.

Kammarkollegiet genomför också regelbundet olika typer av seminarier kopplat till respektive ramavtalsområde, två så kallade Avropadagar riktade till myndigheter och tre leverantörsdagar fördelat på leverantörer inom IT-och telekom, resebranschen samt övriga varor och tjänster. Därutöver ges vägledning och stöd i samband med bl.a. avrop från ramavtalen via såväl mail som telefon.

6 Offentlig sektors behov

6.1 Inledning

För att kartlägga behovet inom offentlig sektor gällande det aktuella ramavtalsområdet samt fånga in och analysera synpunkter på det befintliga ramavtalet har det i förstudien genomförts dels en enkätundersökning dels tre referensgruppsmöten med bl.a. deltagare från de myndigheter som i enkätundersökningen anmälde sitt intresse för att ingå i referensgruppen.

6.2 Myndighetsenkät

En enkät gick ut till 710 avropsberättigade myndigheter. Enkäten besvarades av 123 respondenter, vilket ger en svarsfrekvens på cirka 17%. Cirka 60% av svaren lämnades av statliga myndigheter och de övriga av kommuner, landsting och kommunalförbund.

Syftet med enkäten var att undersöka behovet av samt önskemål kring varor och tjänster inom ramavtalsområdet. Vidare var syftet att ge myndigheterna möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter rörande det befintliga ramavtalet och ge generella synpunkter avseende en eventuellt kommande upphandling av ett statligt ramavtal.

Sammanfattning av myndighetsenkät

Merparten av de organisationer som svarat är i stort nöjda med de befintliga ramavtalen och cirka 45% av de svarande ser ett ökat behov av produkterna medan cirka 39% ser ett oförändrat behov och endast cirka 5% ser ett minskat behov. Ungefär 17% bedömer att de kommer att köpa dessa funktioner i form av tjänst i framtiden.

Det nuvarande ramavtalet skapades genom en sammanslagning av två ramavtal, AV-produkter och Digitala mötesrum. En mycket stor andel av de som svarat enkätens anser att sammanslagningen fungerar väl. Ett mindre antal menar å andra sidan att de båda områdena bör hållas isär. Några respondenter anser att den tidigare uppdelningen i två ramavtalsområden (AV-produkter respektive Digitala mötesrum) medförde osäkerhet om vilket av avtalen som skulle användas vid avrop.

Det stora flertalet anger inga behov av andra förfaranden än förnyad konkurrensutsättning. Några svarande anser att det är arbetsamt att genomföra vissa avrop med förfarandet förnyad konkurrensutsättning och de efterlyser enklare möjligheter att avropa till mindre belopp.

I svaren på enkäten framgår att de produkter som ingår i ramavtalet till stor del täcker behoven hos en majoritet av respondenterna.

Några respondenter önskar att följande produkter är tillgängliga på ett framtida ramavtal: system kring konferenser/politiska sammanträden (som votering, talarfördelning, etc), Inspelningsutrustning (streaming och inspelningsprocessorer), tjänster som har stark identifiering av personen, avancerat ljud/ljus för scener, medicinska videokonferensutrustningar, serviceavtal medicinska videokonferensutrustningar, touchfilm som kan appliceras på stora ytor där en projektor används.

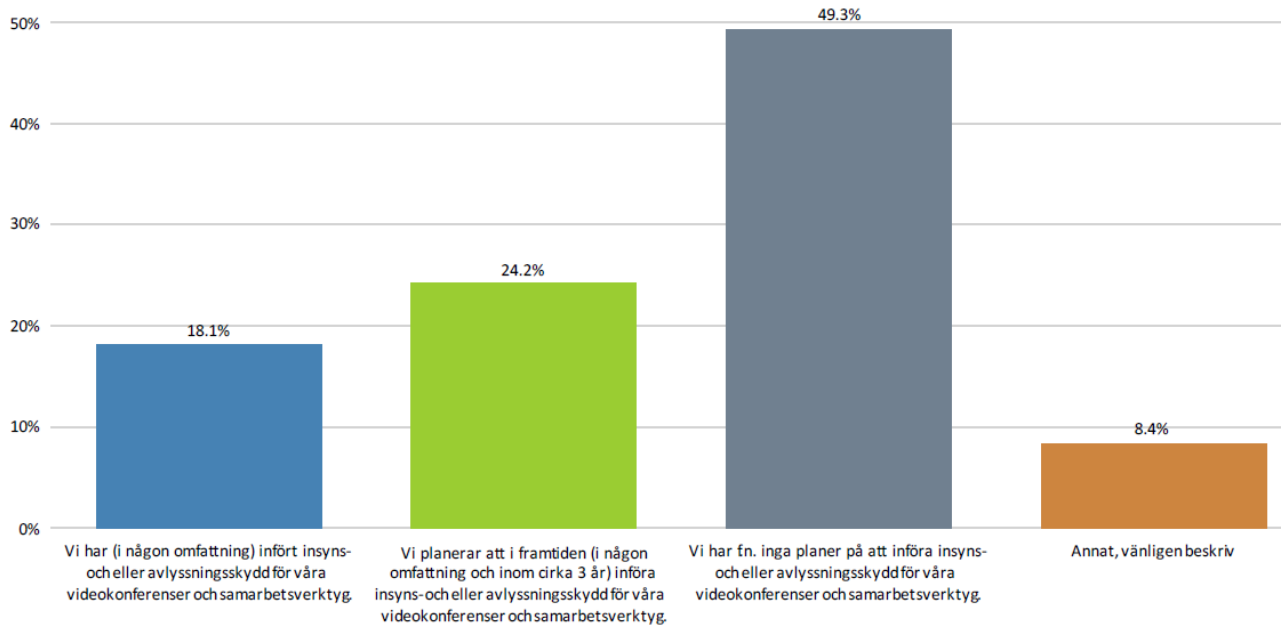
I enkäten framgår att respondenterna anser det viktigt att kunna ställa krav på tillgänglighet och användbarhet som exempelvis anpassningar av användargränssnitt för personer med funktionsnedsättning. Respondenterna anser i stort att de krav som ställdes i upphandlingen samt de krav som kan ställas vid avrop på ramavtalet motsvarar respondenternas behov inom området. Några respondenter framhåller EN 301 549 som är en gemensam europeisk standard för krav på tillgänglighet i upphandling av IT.

I enkäten framgår att respondenterna anser det viktigt att kunna ställa krav som minskar negativ miljöpåverkan. Respondenterna anser i stort att de krav som ställdes i upphandlingen samt de krav som kan ställas vid avrop på ramavtalet motsvarar respondenternas behov inom området miljöpåverkan och hållbarhet.

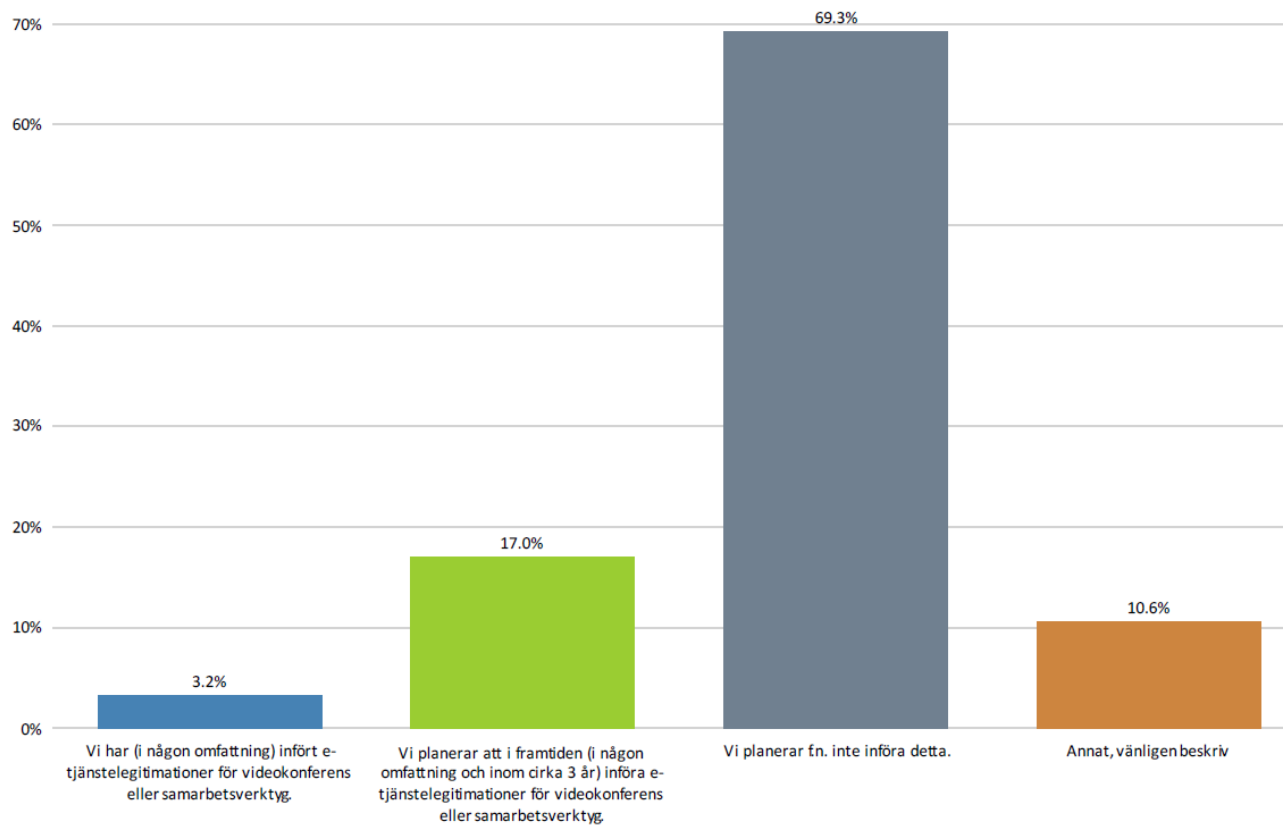
I enkäten framgår att respondenterna anser det viktigt att kunna ställa krav inom informationssäkerhet. Respondenterna anser i stort att de krav som ställdes i upphandlingen samt de krav som kan ställas vid avrop på ramavtalet motsvarar respondenternas behov inom området.

Ett flertal respondenter anger att deras behov av informationssäkerhet vid hantering och lagring av information i leverantörers system (som t.ex molntjänster) är viktiga. Här avses t.ex. hantering och lagring av information som kommuniceras i samband med möten, inspelningar av möten, information om mötesdeltagare, förteckningar innehållande information om medarbetare och deltagare m.m,

Diagrammet nedan redovisar respondenternas behov av videokonferenser och samarbetsverktyg med insyns- och eller avlyssningsskydd.

Diagrammet nedan redovisar respondenternas behov av att använda e-tjänstelegitimationer för att identifiering vid videokonferenser eller mot samarbetsverktyg.

Cirka 17% av respondenterna använder e-handel för beställningar av produkter inom området. I enkäten framgår att respondenterna använder olika metoder inom e-handel som produktkatalog, punch-out, fritext/formulär, orderöverenskommelse via webbshop mm.

6.3 Referensgruppsmöte med myndigheter

De myndigheter som i enkäten, via avropa.se eller på annat sätt anmält intresse att medverka i referensgruppen bjöds in till ett möte på Kammarkollegiet.

Sammanlagt bjöds 23 avropsberättigade myndigheter in till referensgruppsmöte. Deltagandet varierade vid de olika mötena och sex till nitton myndigheter deltog vid de olika mötestillfällena.

Syftet med referensgruppsmötena var att, som ett komplement till enkäten, på ett fördjupat plan ge myndigheterna möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter rörande det befintliga ramavtalet och ge generella synpunkter avseende en eventuellt kommande upphandling av ett statligt ramavtal.

Sammanfattning av referensgruppsmöten

Referensgruppen har haft tre möten under mars till april 2020. Mötena har bland annat haft diskussioner kring de frågor som ingick i myndighetsenkäten, d.v.s. den enkätundersökningen som genomfördes under förstudien och som var riktad till statliga myndigheter, kommuner och regioner. Mötena har även tagit upp de leverantörsmöten som genomförts under förstudien samt de specifika frågor som referensgruppens deltagare önskat diskutera.

Deltagarna i referensgruppen delar till stora delar de synpunkter och erfarenheter som respondenterna angivit i myndighetsenkäten.

Deltagarna i referensgruppen är i stora delar nöjda med de nuvarande ramavtalen och att de båda ramavtalen AV-produkter och Digitala mötesrum har slagits ihop i ramavtalet AV och videokonferens. Det gäller även produktutbudet som ingår i ramavtalet vilket till stor del täcker behoven hos referensgruppens deltagare.

En nackdel som lyfts fram är främst att förnyad konkurrensutsättning lämpar sig dåligt som avropsförfarande vid små avrop av exempelvis enstaka varor. Denna typ av avrop har ofta en lägre svarsfrekvens vad gäller ramavtalsleverantörernas avropssvar. Flera deltagare framhåller att små avrop tar mycket tid i anspråk för de avropande.

Deltagare med erfarenhet av leveransavtal med en leverantör har goda erfarenheter vilket främst är att det förenklats för den avropande organisationen.

De flesta deltagarnas beskrivning av den övergripande utvecklingen inom området är att efterfrågan av större och avancerade konferenssystem och -anläggningar minskar och

efterfrågan ökar för enklare och mindre konferenssystem och -anläggningar. Exempelvis ökar antalet små konferensrum med enklare typer av kamera, skärm och soundbar. Projektorer ersätts i allt större utsträckning med skärmar och användandet ökar avseende produkter som integrerar flera funktioner, t.ex. videokamera, högtalare och mikrofoner, i en och samma produkt.

Deltagarna i referensgruppen lyfte fram behovet av produkter som stödjer att hanteringen av bild och ljud i ökande utsträckning sker integrerat med eller via verksamhetens nätverk för datakommunikation. Exempel på aktuella produkter är splitter, ljud- och bildswitchar, decoders, encoders, streamingencoders. Det är också viktigt att leverantörerna har den kompetens som behövs när allt mer inom ramavtalsområdet integreras såväl funktionellt, tekniskt som organisatoriskt med användarnas IT-miljöer.

Andra typer av produkter som även lyftes fram är olika typer av interaktiva projektorer och bildskärmar inklusive utbildning av användare, "click to share"-lösningar, rådgivning om genomförande strategier, exempelvis organisatoriska frågor, vid införande av s.k. resfria möten. Andra exempel på produkter är bildväggar (stora ytor som skapas med LED-element eller projektorer). Det finns även kommuner som efterfrågar stora skärmar eller skärmväggar anpassade för montering inomhus på exempelvis väggar och utomhus på exempelvis husfasader, arenor och fristående informationstavlor.

Några deltagare framhåller att de önskar att fler leverantörer kan tillhandahålla kompetens och personal med behörighet för komplexa tekniska miljöer och att dessa ofta tillhandahålls av underleverantörer.

Några deltagare anser att det är problem med tillgången till certifierade AV-tekniker. Det gäller främst när det är underleverantörer som genomför installation och konfiguration.

Ingen av deltagarna har erfarenhet av införskaffande av hårdvaror "som tjänst" från leverantörer, d.v.s. att användaren inte själv äger utrustningen och istället köper funktionen som tjänst där ekonomisk ersättning utgår baserat på t.ex. volymen av användandet. Några deltagare framhåller att större organisationer av kostnadsskäl väljer att avropa utrustning och därefter tillhandahålls en tjänst för verksamheten i den egna organisationen.

Av bl.a. miljöhänsyn önskar några deltagare produkter med längre livstid. En viss begränsad återanvändning finns inom organisationer och marknaden för återvinning av hårdvara inom ramavtalsområdet anses vara liten och begränsad. Hårdvara är ofta i bruk i runt 7 år och därefter skrotas de. Projektorer används i ungefär sju år och det är okänt om nya typer av skärmar kan komma att användas längre.

Någon deltagare anser att ramavtalets viteskraven är för låga och det förekommer att viten utbetalas istället för att fel åtgärdas.

Någon deltagare framför att det kan vara aktuellt att införa e-tjänstelegitimation i framtiden och önskar möjlighet att i ett framtida ramavtal för AV och videokonferens kunna ställa krav på att produkter inom ramavtalsområdet skall vara anpassade eller

utformade för användare som identifierar sig med e-tjänstelegitimation. Det kan exempelvis uppnås genom att detta krav finns med i kravkatalogen för ett framtida ramavtal för AV och videokonferens.

Flera deltagare lyfte fram Projektet Resfria möten i myndigheter (REMM)² då man anser att det är ett projekt som kan påverka framtida behov av exempelvis videokonferensprodukter och att REMM projektet i hög grad är relevant för ramavtalsområdet.

² REMM – Resfria/digitala möten i myndigheter – drivs sedan 2011 av Trafikverket och ska samordna arbetet inom ett antal utvalda myndigheter. Målsättningen är att öka och utveckla användningen av digitala möten inom och mellan myndigheter.

7 Marknadsundersökning

7.1 Inledning

I förstudien har information inhämtats om leverantörernas synpunkter på de nuvarande ramavtalen och hur de upphandlats och använts. Förstudien har genomfört en enkätundersökning riktad till befintliga ramavtalsleverantörer samt genomfört flera leverantörsmöten.

De leverantörer som deltog är de leverantörer som anmält sitt intresse att delta i förstudien samt nuvarande ramavtalsleverantörer. Tre leverantörer kontaktade Statens inköpscentral med anledning av den öppna inbjudan till att delta i förstudien som publicerades på avropa.se.

7.2 Aktörer på marknaden

En stor andel av leverantörerna inom AV och videokonferens har funnits på marknaden sedan många år. En något förenklad och generell beskrivning av hur leverantörerna utvecklats är att de anpassar sitt produktutbud efter kundernas behov och att de generellt tillhandahåller nya tekniska lösningar då de introduceras på marknaden. Exempelvis har flera ramavtalsleverantörer inom videokonferenser och samarbetsverktyg utökat sin produktportfölj med olika typer av molntjänster.

Det är vanligt förekommande att leverantörer tillhandahåller flera olika tillverkares produkter samt bidrar med kompetens inom installation, support och integration och på så sätt ger ett mervärde för kunden.

Ramavtalsleverantörerna karaktäriseras av en blandning av några större till medelstora företag (där produktområdet oftast är en mindre del av den totala verksamheten) och mindre företag. De mindre företagen är nischade företag som är specialiserade på AV-produkter och/eller videokonferensprodukter.

Ramavtalsleverantörerna samarbetar ofta med underleverantörer så att de kan leverera i olika geografiska områden och även leverera eller tillhandahålla viss efterfrågad kompetens. De flesta anger att de täcker relativt stora geografiska områden med egna resurser och att de kompletterar med hjälp av underleverantörer så att de på så sätt kan täcka hela landet.

Antalet potentiella ramavtalsleverantörer kan uppskattas till några tiotal företag totalt i landet. Då är inte underleverantörer som exempelvis arbetar inom logistik och installation eller tillverkare av hårdvara inräknade.

Det finns även konsultföretag i branschen som främst agerar som rådgivare till kunder t.ex. vid projektering och upphandlingar.

7.3 Leverantörsenkät

En inbjudan till att delta i en enkätundersökning gick ut till samtliga ramavtalsleverantörer. Tre leverantörer kontaktade Statens inköpscentraler med anledning av den öppna inbjudan till att delta i förstudien som publicerades på avropa.se och även dessa inbjöds att delta i enkätundersökningen. Åtta av de elva inbjudna besvarade enkäten.

Syftet med enkäten var att undersöka det utbud som kan erbjudas på marknaden vad gäller varor och tjänster inom ramavtalsområdet. Vidare var syftet att ge leverantörer möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter rörande det befintliga ramavtalet och ge generella synpunkter avseende en eventuellt kommande upphandling av ett statligt ramavtal.

Leverantörsenkäten har använts som underlag för de möten som genomförts med leverantörer. Resultatet av de fördjupade diskussioner som genomfördes vid mötena sammanfaller i hög grad med resultatet av enkätundersökningen. Nedanstående sammanfattning av leverantörsenkäten kan med fördel läsas tillsammans den mer detaljerade beskrivningen i efterföljande avsnitt om möten med leverantörer.

Sammanfattning av leverantörsenkät

Ramavtalsleverantörerna är i allt väsentligt nöjda med de nuvarande ramavtalen och att de båda ramavtalen AV-produkter och Digitala mötesrum har slagits ihop i ramavtalet AV och videokonferens. Flertalet leverantörer anger inga behov av andra förfaranden än förnyad konkurrensutsättning.

En nackdel som lyfts fram är att förnyad konkurrensutsättning lämpar sig dåligt som avropsförfarande vid små avrop av exempelvis enstaka varor. Mindre avrop upplevs av flera ramavtalsleverantörer som ineffektiva då de kräver relativt stor arbetsinsats i förhållande till avropens värde och det vore önskvärt med enklare möjligheter för denna typ avrop som är till mindre belopp.

Några ramavtalsleverantörer lämnar synpunkter på att servicenivåavtalet enligt 5.4 Särskilda villkor för hårdvara är kostnadsdrivande vid enklare avrop som exempelvis användarnära produkter som handburna kameror och högtalare.

Samtliga ramavtalsleverantörer anser att de varor och tjänster som ingår i ramavtalet till stor del täcker behoven och det som efterfrågas av avropsberättigade.

De varor som avropas mest är bildskärmar (monitorer), projektorer och kameror, utrustning för mötesrum och för videokonferens, ljud/bild anläggning med avancerad

styrning/programmering samt kompletta lösningar avsedda för exempelvis distansmöten via exempelvis Skype, Teams, Zoom och liknande.

De tjänster som avropas mest är installation och driftsättning av den utrustning som är en del av avropet, t.ex. montering, konfigurering och projektledning.

De varor och tjänster som ökar mest i försäljning är skärmar och enklare s.k. webbmötesutrustning samt kompletta paket för enkla former av videokonferens avsedda för mindre mötesrum.

Avseende branschens framtida utveckling av varor o tjänster inom ramavtalsområdet lyfter leverantörerna fram olika delar som exempelvis en generellt större marknad då de flesta inom offentlig sektor i möjligaste mån strävar efter att efterleva resfria möten, fortsatt ökande efterfrågan av mindre rum eller platser för videokonferenser och webbmöten, ökad andel s.k. installationsfria lösningar med minimal tid för integration hos användarna, ökad andel AV-produkter som kommunicerar via IP, ökad enkelhet att ansluta för användare, ökad andel trådlösa anslutningar, ökat fokus på hög driftsäkerhet, miljöpåverkan och minskad energiförbrukning.

Avseende branschens framtida utveckling avseende affärsmodeller och samarbetspartners inom ramavtalsområdet lyfter leverantörerna fram olika delar som exempelvis en växande marknad för köp av utrustning ”som tjänst”, d.v.s. att användaren inte själv äger utrustningen utan köper funktionen som tjänst där betalningen styrs av exempelvis antal användningstillfällen³, fortsatt ökande integration mellan AV och IT. Leverantörerna lyfter även fram en ökad uppdelning där vissa enbart avropar enkla produkter tex projektorer eller installationsprojekt och andra enbart avropar funktioner ”som tjänst” av leverantörer som kan leverera kompletta lösningar.

De olika trender som olika leverantörer lyfter fram är ökad efterfrågan av kompetens, lösningar och erfarenhet och minskat fokus på teknik och produkter och att den fortsatta teknikutvecklingen kommer innebära ett ökat behov av kompetensutveckling hos leverantörer. Andra trender som lyfts fram är ett ökat antal traditionella leverantörer inom IT som utvecklar sin marknad med AV-produkter och vidare ett ökat fokus på miljö och hållbarhetsfrågor.

Flera leverantörer lyfter fram att det är en stor andel små avrop till låga belopp och att dessa ofta är kostsamma att besvara, vilket i slutändan kan bli kostnadsdrivande för de avropande. Olika leverantörer framhåller olika möjliga lösningar som att avropen görs mer enhetliga med t.ex mallar eller ett ökat användande (avrop av) av s.k. webb-shop. Inför ett framtida ramavtal lyfter någon leverantör fram möjligheten att använda s.k. särskild

³ Enligt en av leverantörerna så förutsätter uppläggen för köp av utrustning ”som tjänst” att parterna sluter avtal om leasing. Leasing ingår inte i ramavtalet AV och videokonferens.

fördelningsnyckel som en möjlighet för att hantera avrop till låga belopp. En annan leverantör lyfter istället möjligheten till s.k. kombo-avtal⁴.

Flera leverantörer anser att den servicenivå som gäller (om inte annat avtalats i kontrakt) är kostnadsdrivande och inte den bästa lösningen för de användarnära produkter som avropet omfattar. Enkätsvaren ligger i linje med det som framförts till ramavtalsförvaltningen och som beskrivs i avsnitt "Förvaltning av ramavtalet" (se avsnittet "Servicenivåavtal för användarnära produkter, mm") i denna förstudierapport.

Den som önskar ta del av det förslag på en mindre kostnadsdrivande servicenivå som utarbetats inom ramen för förstudien kan ta del av detta i avsnitt "Utvecklingsområden och förändringsbehov i en kommande upphandling" i denna förstudie.

Inom tillgänglighet och användbarhet, som exempelvis anpassningar av användargränssnitt för personer med funktionsnedsättning, anser leverantörerna att de krav som ställdes i upphandlingen samt de krav som kan ställas vid avrop på ramavtalet motsvarar behoven inom området.

I enkäten anger flera leverantörer att minskad miljöpåverkan är ett viktigt område och några leverantör framhåller dokumenterat hållbarhets- och miljöarbete eller certifiering enligt ISO 14001. Någon leverantör framhåller längre garantitider och några leverantörer framhåller vikten av att avropande har kompetens inom energimärkning och verifikat i området.

Även informationssäkerhet anses som viktigt av flera leverantörer och samtliga leverantörer anser att de krav som ställdes i upphandlingen samt de krav som kan ställas vid avrop på ramavtalet motsvarar behoven inom området. Några leverantörer anger att vissa avropande ibland kravställt produkter som är anpassade till den avropandes verksamhet och krav avseende informationshanteringen i molntjänster. Det finns ett visst mindre behov av produkter som på grund av verksamhetens krav på informationssäkerhet är begränsade och exempelvis inte får ha funktioner eller hårdvara för ljudupptagning eller anslutning till radiobaserade kommunikationsnätverk som t.ex. wifi eller bluetooth.

Merparten av leverantörerna har möjlighet att ansluta sig till avropandes e-handelssystem samt stödjer de vanligaste standarderna inom e-handel. En stor andel anger att de, för närvarande eller inom en snar framtid, kan skicka e-fakturor i Peppol-format och skicka e-fakturor via Peppol-nätverket.

Nästan alla leverantörer är positiva till att de båda ramavtalen AV-produkter och Digitala mötesrum har slagits ihop i ramavtalet AV och videokonferens.

⁴ Kombo-avtal är en kombination mellan förnyad konkurrensutsättning och en fördelningsnyckel samt regler för när dessa två olika avropsordningar ska eller kan användas.

7.4 Möte med leverantörer

7.4.1 Om leverantörsmöten

Tre leverantörer kontaktade Statens inköpscentral med anledning av den öppna inbjudan till att delta i förstudien som publicerades på avropa.se. Elva leverantörer bjöds in till leverantörsmöte.

Möten genomfördes med sju ramavtalsleverantörer inom nuvarande ramavtal för AV och videokonferens. Ett möte genomfördes med en leverantör som är verksam inom ramavtalsområdet men inte som ramavtalsleverantörer inom nuvarande ramavtal.

Syftet med leverantörsmötena var att, som ett komplement till enkäten, på ett fördjupat plan ge leverantörerna möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter rörande det befintliga ramavtalet och ge generella synpunkter avseende en eventuellt kommande upphandling av ett statligt ramavtal.

Redovisning av leverantörsmöten

Mötena har bland annat haft diskussioner kring de frågor som ingick i leverantörsenkäten, d.v.s. den enkätundersökningen som genomfördes under förstudien och som var riktad till leverantörer. Mötena har även tagit upp de specifika frågor som leverantörsrepresentanterna önskat diskutera.

Resultatet av de fördjupade diskussioner som genomfördes vid mötena sammanfaller i hög grad med resultatet av leverantörsenkäten. Nedanstående sammanfattning av leverantörsmötena kan med fördel läsas tillsammans den mer detaljerade beskrivningen i tidigare avsnitt om leverantörsenkäten.

Informationen i följande avsnitt har framförts av leverantörer till projektgruppen.

Någon leverantör framhåller att pedagogiken inom skolor och utbildning går från större klassrum till utbildning i små arbetsgrupper och att användandet av videokonferens och webbmöten ökar. Användandet av skärmar ökar och projektorer används i stor utsträckning för undervisning för hela klasser i t.ex klassrum.

Någon leverantör anser att större och tekniskt komplexa system inom videokonferens minskar kraftigt. Dessa används i stor utsträckning inom exempelvis sjukvård. Trenden går mot billigare lösningar i ett ökande antal konferensrum.

Någon leverantör beskriver att det i Sverige finns liten marknad för demontering och återtag av AV-produkter och att det kan vara en växande marknad.

Några leverantörer beskriver att behovet av interaktiva skärmar är växande och att datorer med interaktiva skärmar borde ingå i ett kommande ramavtal då de i ett större utsträckning integreras i t.ex konferensrum.

Någon leverantör framhåller att utvecklingen går mot fler nätverksbaserade produkter och funktioner vilka förutsätter tjänster som nås lokalt, extern eller s.k. molntjänster.

Flera leverantörer beskriver att det är viktigt att avropande har rätt nätverksinfrastruktur med kapacitet för AV och videokonferens och att utvecklingen medför att leverantörerna behöver ha en bredare teknisk kompetens som t.ex även täcker områden som signalhantering, nätverksswitchar, s.k. power over ethernet (POE) samt även kompetensen för att teknisk integrera AV utrustningen med andra system.

Inom området miljöhänsyn framhåller flera leverantörer Upphandlingsmyndighetens kriteriebibliotek och att det ofta används av avropande myndigheter.

Någon leverantör framhåller att möjligheten för valutajustering bör förenklas och förtydligas. Två leverantörer framhåller att det förekommer att oskäliga viteskrav. En leverantör framhåller t.ex att avtalets värde ska vara takvärde för viten.

Någon leverantör framhåller att de av kostnadsskäl önskar att i möjligaste mån undvika skicka ut personal för felsökning eller reparationer på plats och att driftövervakning och felavhjälpning på distans är mer kostnadseffektivt.

8 Relevant lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd

8.1 Användbarhet och tillgänglighet

Statens inköpscentral ställer krav på användbarhet och tillgänglighet i de upphandlingar där detta är relevant. Användbarhet handlar om att den som använder ett verktyg av något slag ska kunna göra det som verktyget är avsett att göra. I den standard som definierar användbarhet och tillgänglighet (ISO 26 800) talar man om tillgänglighet till system som möjligheten att använda dessa av användargrupper med bredast möjliga spektrum av förmågor. Tillgänglighet tar alltså sikte på människors förmågor. En produkt eller tjänst ska kunna användas även av personer med nedsatta funktioner.

Användbarhet och tillgänglighet förutsätter varandra. En bra produkt för bred användning måste vara både användbar och tillgänglig. Det finns dock vissa skillnader. Användbarhet är situationsspecifik, och därmed bör den också ses som myndighetsspecifik. Även tillgänglighet kan vara beroende av användningssammanhanget, men i lägre grad.

Tillgänglighetskrav utgår från människors förmåga, medan krav på användbarhet snarare härrör från myndighetens verksamhet och miljö.

Det finns flera standarder, vägledningar och informativa dokument med krav på eller kriterier för tillgänglighet till bl.a. IT-produkter och IT-tjänster. EU-standardEN 301 549 behandlar tillgänglighetskrav inom IT. Motsvarande för användbarhet saknas beroende på att användbarhet är situationsberoende.

Kommande upphandling bör därför utreda hur användbarhet och tillgänglighet kan kravställas vid upphandling och avrop av AV och videokonferens i de delar detta är relevant. Vid detta arbete bör relevanta standarder som behandlar tillgänglighetskrav inom IT beaktas.

9 Hållbarhet

9.1 Inledning

Med hållbar offentlig upphandling menas att offentlig sektor tillgodoser sitt behov av varor och tjänster på ett sätt som säkerställer den goda affären sett till hela livscykeln. Hänsyn ska inte bara tas till de fördelar som uppstår för organisationen utan även till samhället i sin helhet, samtidigt som anskaffningen görs på ett sätt som minimerar skador på miljön.

Kammarkollegiets målsättning är att inom ramen för verksamhetens uppdrag, offentlig sektors behov och lagstiftningens möjligheter, på ett ansvarfullt sätt ska beakta miljö och sociala hänsyn vid upphandling och förvaltning av de statliga ramavtalen. De statliga ramavtalen ska bidra till att offentlig sektor kan möta de mål som satts i den nationella upphandlingsstrategin, Agenda 2030 och de nationella miljömålen.

Förutsättningarna för hållbarhetskrav varierar dock mellan de olika ramavtalsområdena och branscherna. I förstudiearbetet utreds därför vilket behov av hänsyn till de olika hållbarhetsdimensionerna som behöver tas för att möta olika strategiska mål men även de risker som finns inom det specifika ramavtalsområdet.

Av 4 kap. 3 § LOU framgår att en upphandlande myndighet bör beakta miljöhänsyn, social och arbetsrättsliga hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta. Hållbarhetshänsyn kan tas i alla delar av en upphandling, dvs. som kvalificeringskrav (t.ex. krav på miljöledningssystem), som tekniska krav (t.ex. krav på viss märkning eller certifiering), eller som kontraktsvillkor (t.ex. arbetsrättsliga villkor).

Av 17 kap. 4 § LOU framgår vilka skyldigheter en upphandlande myndighet har att kräva att leverantören fullgör kontraktet i enlighet med ILO:s kärnkonventioner. Detta gäller i de fall svensk arbetsrätt inte är tillämplig.

Nedan redovisas vilka analyser gällande hållbarhetshänsyn (miljö och sociala krav) som genomförts för det aktuella ramavtalsområdet.

9.2 Miljökrav

Statens inköpscentral har låtit företaget Goodpoint genomföra ett seminarie med Statens inköpscentral och inför den har Goodpoint analyserat ett antal frågeställningar kopplade till ramavtalsområdets miljöpåverkan.

Analys av positiv miljöpåverkan

Slutsatserna av seminariet är att det finns en stor potential för positiv miljöpåverkan med resfria möten och att de produkter som kan avropas på ramavtalet kan bidra, exempelvis

om produkterna används för större möten och för att ersätta en viss typ av möten. Videokonferenser bidrar exempelvis till påtagligt mindre utsläpp, endast 6,7% av det utsläpp ett motsvarande fysiskt möte skulle bidra med⁵.

Andra studier som analyserat distansarbetets energikonsumtion och dess miljö och klimatgasutsläpp ur ett livscykelperspektiv har identifierat och rangordnat de viktigaste parametrarna. Störst påverkan har transporter, följt av uppvärmning eller kylning av arbetsplatsen (hem eller kontor eller annan plats). Utrustning som stöd för distansarbetet är en annan relevant parameter men har avsevärt mindre påverkan.

Analys av negativ miljöpåverkan

Ett viktigt område som bör prioriteras är i första hand återanvändning och därefter återvinning av hårdvara inom ramavtalsområdet.

Elektronikavfall dvs behandling och omhändertagande har hög klimatpåverkan i jämförelse med andra avfallsslag. En icke fungerande hantering genom återvinning bidrar till läckage av farliga kemiska ämnen (t ex tungmetaller och flamskyddsmedel).

Tillverkningen av hårdvara inom ramavtalsområdet bidrar till utarmning av kritiska metaller och konfliktmineraler. Återvinning av hårdvara kan även gynna försörjningstryggheten av dessa metaller och mineraler.

Förstudiens dialog med avropande och leverantörer

Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter började gälla 2010-01-01. Med denna förordning får statliga myndigheter krav på sig att införa ett miljöledningssystem som ska följas upp kontinuerligt. Statens inköpscentral jobbar med att underlätta arbetet med avropandes arbete med miljöledningssystem genom att ställa miljökrav i upphandlingarna om det är möjligt samt möjliggöra miljökrav i avropen.

Statens inköpscentral har länge arbetat med att ställa miljökrav på hårdvara såsom bärbara datorer, servrar, mobiltelefoner och skrivare. I upphandlingen AV och videokonferens ställdes konkreta krav på att anbudsgivaren skulle erbjuda produkter som uppfyllde krav på energianvändning, krav på ljudnivå, ekoläge och automatisk avstängningsfunktion, begränsning av kvicksilver och konfliktmineraler samt leverantörens kompetens inom miljö och hållbarhet. De avropande anser i stort att de krav som kan ställas vid avrop på ramavtalet motsvarar deras behov inom området.

I förstudien framgår att det viktigt att avropande kan ställa krav som minskar negativ miljöpåverkan samt krav som ökar positiv miljöpåverkan. En specifik fråga som uppmärksammats i förstudien är att Upphandlingsmyndighetens kriteriebibliotek har

⁵ Ong, Dennis et al. *Complete life cycle assessment of the energy/CO2 costs of videoconferencing vs face to face meetings*, University of New South Wales Sydney, 2012.

vidareutvecklats och dessa kriterier är vanligt förekommande i de fall avropande önskar minska negativ miljöpåverkan.

Ovanstående bör återspeglas i kommande ramavtal.

9.3 Sociala krav

Med sociala krav avses villkor om lön, semester och arbetstid vilka de arbetstagare som utför uppdraget minst ska tillförsäkras. Beslut om och i så fall vilka sociala krav ska ställas i en upphandling ska föregås av en så kallad behövlighetsbedömning. I denna görs analys av risken för oskäliga arbetsvillkor i den aktuella upphandlingen, samt i förlängningen risken för att konkurrensen snedvrids. Villkoren ska ha en anknytning till det som upphandlas, och vara proportionerliga. Kraven gäller även underleverantörer som direkt medverkar till att fullgöra kontraktet.

Kammarkollegiet har vid möten med leverantörer och referensgruppen frågat om dessa anser det behövligt att ställa arbetsrättsliga villkor baserade på kollektivavtal, vilka centrala kollektivavtal som finns i branschen, och i vilken utsträckning det kan förekomma underleverantörer som tillämpar oskäliga villkor (dvs. direkt medverkande underleverantörer).

Kammarkollegiet anser att inte att branschen som sådan medför risk för oskäliga arbetsvillkor eller att det föreligger andra omständigheter som medför att det är behövligt att ställa arbetsrättsliga villkor i Sverige. Det kan tilläggas att alla krav måste ha koppling till kontraktsföremålet, dvs. det ska finnas en anknytning mellan villkoren och det som anskaffas.

Vad gäller transporttjänster som anlitas i ramavtalet, är Kammarkollegiets bedömning att de är att anse som mindre delar av kontraktet (jfr Upphandlingsmyndighetens resonemang i den frågan) samt att vi inte köper en tillräckligt stor del av transportererna.

17 kap. 4 § LOU reglerar skyldigheten för upphandlande myndighet att kräva att leverantören fullgör kontraktet i enlighet med ILO:s kärnkonventioner, om arbetet utförs under sådana förhållanden att svensk arbetsrätt inte är tillämplig. Även i dessa fall ska en behövlighetsbedömning göras. Vad gäller dessa villkor krävs inte alltför starka indikationer på att det föreligger ett behov. Eftersom det är sannolikt att varor produceras/tjänster utförs så att svensk rätt inte är tillämplig, och det finns risk för att arbetsrättigheter inte respekteras, beslutar Kammarkollegiet att som särskilda kontraktsvillkor ange villkor i enlighet med ILO:s kärnkonventioner.

10 Säkerhet och SUA

Verksamhet som omfattas av säkerhetsskyddslagen (2018:585) ska ha det säkerhetsskydd som behövs med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och övriga omständigheter. Ansvaret för säkerhetsskyddet ligger hos den som är verksamhetsansvarig. När det i utförandet av en tjänst förekommer uppgifter som med hänsyn till Sveriges säkerhet omfattas av sekretess (hemliga uppgifter) har staten, kommunerna och landstingen ansvaret för att det finns ett fullgott säkerhetsskydd hos leverantören.

För att tillgodose kravet på säkerhetsskydd när sådan verksamhet utförs på uppdrag av en myndighet, ska den uppdragsgivande myndigheten träffa ett skriftligt avtal – säkerhetsskyddsavtal – med ramavtalsleverantören om det säkerhetsskydd som behövs i det enskilda fallet. Vid de ramavtal där behov av säkerhetsavtal föreligger bör en sådan möjlighet anges i ramavtalet.

Det är projektgruppens bedömning att det inte kommer vara särskilt vanligt att kontrakt kräver säkerhetsskyddsavtal inom detta ramavtal, men det är ändå önskvärt att även avropande med säkerhetsskyddade uppgifter och samhällskritiska funktioner kan använda ramavtalet. Det kan därför ändå vara lämpligt att ha med möjligheten med säkerhetsskyddade avtal i de allmänna villkoren för de myndigheter som anser sig ha ett sådant behov.

11 Dataskyddsförordningen

Inom ramen för förstudiens rekommendation kommer ramavtalsleverantörerna inte enbart behandla personuppgifter såsom personuppgiftsansvariga. Detta innebär att ett personuppgiftsbiträdesavtal kan komma att behöva tecknas vid anskaffning från ramavtal enligt föreslagen indelning. Detta innebär att personuppgiftsbiträdesavtal samt även kravställning enligt dataskyddsförordning ska beaktas i ramavtalsupphandlingen.

12 E-handel

Med elektronisk handel (e-handel) menas ett sätt att skapa en effektiv inköpsprocess med IT som stöd. Elektronisk affärskommunikation ersätter den pappersbaserade kommunikationen. Avtal, leverantörer, priser m.m. blir lättillgängliga för de som ska beställa varor och tjänster, därför att avrop/beställningar och fakturahanteringen kan ske elektroniskt. E-handel enligt denna definition förutsätter att köparen hanterar sin elektroniska affärskommunikation via sitt e-handelssystem. Att en enskild handläggare inom köparens organisation gör inköp i en leverantörs webbshop via ett individuellt inloggningskonto betraktas inte som e-handel.

Målsättningen är att de leverantörer som tecknar statliga ramavtal med Kammarkollegiet ska medverka till att avropande myndigheter kan tillämpa e-handel och därmed leva upp till strategi, förordning och lagstiftning.

Kammarkollegiet ställer krav på e-handel i alla upphandlingar. Förutsättningarna för att tillämpa e-handel varierar dock mycket mellan olika ramavtalsområden och branscher. I förstudiearbetet utreds därför förutsättningarna för e-handel för det aktuella ramavtalsområdet. Kammarkollegiet följer SFTI:s rekommendationer om hur man kravställer på e-handel vid upphandling av varor och tjänster.

Den 1 april 2019 blev det lag på att alla inköp i offentlig sektor ska faktureras med e-faktura. Kammarkollegiet ställer alltid krav på e-faktura.

13 Utvecklingsområden och förändringsbehov i en framtida upphandling

Avropsförfarande

Projektgruppen har kartlagt avropandes och leverantörers önskemål avseende avropsförfarande.

Deltagarna i referensgruppen är i stora delar nöjda med nuvarande ramavtal. De anser att förnyad konkurrensutsättning är ett lämpligt förfarande och framför allt vid större avrop. En nackdel som lyfts fram är främst att förnyad konkurrensutsättning lämpar sig dåligt som avropsförfarande vid små avrop av exempelvis enstaka varor

Några av respondenterna i myndighetsenkäten anser att det är svårt att genomföra vissa avrop med förfarandet förnyad konkurrensutsättning och de efterlyser möjlighet att avropa rangordnat vid avrop till mindre belopp.

Frågan följdes även upp under dialogen med leverantörer och även då framhöll flera ramavtalsleverantörer att förnyad konkurrensutsättning är ett lämpligt förfarande och framför allt vid större avrop.

Projektgruppen rekommenderar att avropsförfarandet förnyad konkurrensutsättning är den huvudsakliga inriktningen i en framtida upphandling men att även andra avropsförfaranden kan övervägas.

Enkel anskaffning med eFKU

Förstudiens dialog med avropande och leverantörer lyfter fram att det är en stor andel små avrop till låga belopp och att dessa ofta är resurskrävande för avropande och leverantörer. De olika synpunkter som framkommit i dialogen finns beskrivna i avsnitten "Offentlig sektors behov" och "Marknadsundersökning" i förstudierapporten.

I syfte att utveckla stödet för avropande och leverantörer vid enklare avrop (avrop som exempelvis användarnära produkter som handburna kameror och högtalare) har ett utkast till nya mallar utarbetats för ramavtalet AV och videokonferens och dessa benämns eFKU (enkel förnyad konkurrensutsättning).

Dokumenterna med mallar för AV och videokonferens publicerades på avropa.se i september år 2020 och de olika dokumenterna som ingår är:

- Instruktion samt självskattning,
- Avropsförfrågan och svar,
- Kontrakt,
- Tilldelningsbeslut.

Dokumenterna för eFKU är utformade för enklare anskaffning av varor till mindre belopp och är i första hand utformade för en anskaffning:

- som omfattar varor med en tillhörande enkel servicenivå (motsvarande tillverkarens garantiåtagande).
- där montering, installation eller konfiguration eller andra tjänster på plats ej ingår i ramavtalsleverantörens åtagande.
- som inte omfattar avtal om service eller underhåll på plats eller driftsövervakning.
- med en leveranstid om fem (5) arbetsdagar.

I utvecklingen av de dokument som ingår i eFKU har förstudiens referensgrupp och ramavtalsleverantörerna getts möjlighet att lämna synpunkter. De senaste och aktuella dokumenten för eFKU finns på hemsidan för AV och videokonferens på www.avropa.se⁶,

Dokumentet för eFKU publicerades på avropa.se under september år 2020 och en framtida upphandling bör kartlägga användande och erfarenheter av eFKU vid avrop inom AV och videokonferens. Vid detta arbete bör beaktas i vilken utsträckning som eFKU kan möta de behov som lyfts fram i förstudiens dialog avseende små avrop till låga belopp.

Ramavtalsområdets indelning i ett framtida ramavtal

Projektgruppen har utvärderat hopslagningen av ramavtalen AV-produkter och Digitala mötesrum till ett ramavtal. Majoriteten av avropande myndigheter som besvarade förstudiens enkät uppgav att de är positiva till den hopslagning som skett till ett ramavtal. Frågan följdes även upp under referensgruppsmöten med avropande myndigheter där man var eniga att områdena även fortsatt bör utgöra ett ramavtalsområde.

Frågan följdes även upp i leverantörsenkäten och leverantörsmöten och även då framhöll samtliga ramavtalsleverantörer, förutom någon enstaka, att det är lämpligt att bibehålla omfattningen av ramavtalsområdet i en framtida upphandling.

Projektgruppen rekommenderar att ramavtalsområdet bibehålls i dess nuvarande omfattning i en framtida upphandling.

Produktutbud

Projektgruppen har kartlagt behovet av ett förändrat produktutbud inför en framtida upphandling. I svaren på myndighetsenkäten framgår att de produkter som ingår i ramavtalet till stor del täcker behoven hos en majoritet av respondenterna. Det finns dock behov av att ett antal ytterligare produkter omfattas i en framtida upphandling.

Respondenterna i förstudiens myndighetsenkät och deltagarna i förstudiens referensgrupp uppgav att de i ökande utsträckning har behov av att även avropa följande produkter och produktområden i ett framtida ramavtal: Inspelningsutrustning (streaming och inspelningsprocessorer), tjänster som har stark identifiering av personen, avancerat ljud/ljus för scener, medicinska videokonferensutrustningar, serviceavtal medicinska videokonferensutrustningar, touchfilm som kan appliceras på stora ytor där en projektor används, Produkter som stödjer utvecklingen att hanteringen av bild och ljud i allt ökande utsträckning integreras med verksamhetens nätverk för datakommunikation. Några exempel på aktuella produkter som anges är splitters, ljud- och bildswitchar, decoders, encoders, streamingencoders.

⁶ <https://www.avropa.se/ramavtal/ramavtalsomraden/it-och-telekom/teknisk-utrustning/av-och-videokonferens---hardvara-programvara-och-tjanster/>

Allmänna villkor och särskilda villkor

Projektgruppen har i syfte att uppnå enhetlighet utvärderat möjligheten att tillämpa samma struktur med allmänna och särskilda villkor som används i flera andra av våra IT-ramavtal som exempelvis ramavtalen för Datacenter, Telefoniprodukter och Programvaror och tjänster Dessa ramavtal har allmänna villkor samt flera avtalsbilagor (särskilda villkor) och de avropade kontrakten inbegriper allmänna villkor samt relevanta särskilda villkor beroende på kontrakts innehåll.

Ramavtalsförvaltningen på Statens inköpscentral har framfört att fördelarna med en enhetlig modell är att det leder till att avrop kan ske på ett enhetligt arbetssätt inom flera ramavtalsområden vilket ökar effektivitet och kvalitet hos de berörda inom ramavtalsförvaltningen på Statens inköpscentral, flertalet avropande och vissa ramavtalsleverantörer. Ramavtalsförvaltningen har även framfört att det finns ett behov av att se över vissa delar av dokumentet Allmänna villkor.

Projektgruppen rekommenderar att en framtida upphandling beaktar möjligheten att använda samma modell för allmänna och särskilda villkor som används i flera av våra IT-ramavtal. Dessa dokument samt Kravkatalogen bör ses över och uppdateras.

14 Slutsatser

14.1 Projektgruppens rekommendationer

Projektgruppen rekommenderar att:

En upphandling genomförs som omfattar ramavtalet AV och videokonferens då avropande använder det befintliga ramavtalet i hög utsträckning och även angivit att de har ett tydligt framtida behov av de produkter som omfattas i ramavtalet.

Ramavtalen AV och videokonferens bibehålls som ett rikstäckande ramavtal i en framtida upphandling. Projektgruppen föreslår att kommande ramavtal bör benämnas "AV- och distansmötesprodukter 2022 - hårdvara, programvara och tjänster".

Avropsförfarandet förnyad konkurrensutsättning är den huvudsakliga inriktningen i en framtida upphandling men att även andra avropsförfaranden kan övervägas.

Avropandes behov av varor och tjänster som redovisas i förstudien, exempelvis under rubriken "Produktutbud" i avsnitt "Utvecklingsområden och förändringsbehov i en framtida upphandling", beaktas i en framtida upphandling.

En framtida upphandling beaktar möjligheten att använda samma modell för allmänna och särskilda villkor som används i flera av våra IT-ramavtal. Dessa dokument samt Kravkatalogen bör ses över och uppdateras.

Utöver dessa rekommendationer poängterar projektgruppen vikten av att i framtida ramavtal beakta i förstudien identifierade trender, teknikutveckling, marknadsutveckling, juridiska aspekter samt andra faktorer som förstudien framhåller som viktiga.

14.2 Avgränsningar

Avropande kan välja att avropa enligt följande:

- Avrop av produkter för eget ägande med eller utan konsulttjänster.
- Avrop av molntjänst eller kundunik tjänst.
- Avropande kan även kombinera sätten och dela upp avrop. Tidpunkten för utförandet av tjänst kan vara skild från köp av varor och det är tillåtet att avropa tjänst för varor som den avropande anskaffat tidigare.

Inredning som är anpassad för utrustning inom ramavtalsområdet kan avropas inom ramavtalet AV- och videokonferensprodukter. Det innefattar exempelvis inredning för mötes- och konferensrum såsom mörkläggningsgardiner, sken- och listsystem, projektdukar, tavlor och anpassade möbler. Konsulttjänster som exempelvis installation, konfiguration, migrering, projektledning, systemadministration, systemutveckling, test samt utbildning ingår i ramavtalet liksom tjänster såsom montage, kabeldragning och håltagning.

I de fall liknande produkter kan avropas från ett annat ramavtal, ska det ramavtal användas som motsvarar det väsentligaste syftet med anskaffningen. Det gäller exempelvis följande fall:

- Inom ramavtalet Telefoniprodukter finns möjligheten att köpa s.k. Unified Communication (exempelvis samlat användargränssnitt för hantering av bild, videosamtal, m.m.) med tillhörande tjänster som exempelvis driftsättning, installation, integration och utbildning.
- Inom ramavtalet Kommunikationstjänster finns möjlighet att köpa tjänster med funktionalitet inom Digitala möten, Unified communication, videokonferenser, antingen som specifik leverans eller som en del av en större kommunikationslösning.
- Inom ramavtalet Programvaror och tjänster finns möjlighet att avropa ett brett utbud av programvaror, molntjänster och privata molntjänster för exempelvis videokonferenser, webbmöten, samarbetsverktyg, editering av ljud och bild och streaming m.m.
- Inom ramavtalsområdet Kort för identifiering och behörighet samt i kommande ersättande ramavtal för området kallat Produkter och tjänster för identifiering och behörighet finns det möjlighet att anskaffa e-legitimation för tjänsten.

15 Källförteckning

15.1 Möten med myndigheter

I förstudien har det funnits en referensgrupp med deltagare från olika avropande myndigheter (som kommuner, regioner eller statliga myndigheter).

Sammanlagt bjöds 23 avropsberättigade myndigheter in till tre referensgruppsmöten. Deltagandet varierade vid de olika mötena och sex till nitton myndigheter deltog vid de olika mötestillfällena.

Följande 19 myndigheter har deltagit i dialogen vid ett eller flera referensgruppsmöten.

Arbetsförmedlingen	Arbetsmiljöverket
Fortifikationsverket	Försvarets Materielverk
Helsingborgs kommun	Högskolan i Skövde
Kungliga Tekniska Högskolan	Lidingö Stad
Linköpings Universitet	Länsstyrelsen Västra Götaland
Naturvårdsverket	Regeringskansliet
Region Stockholm	REMM – Resfria/digitala möten i myndigheter
Skatteverket	Specialpedagogiska skolmyndigheten
Stockholms Universitet	Trafikverket
Tullverket	

15.2 Möten med leverantörer

Förstudien har haft möten med leverantörer för att ta del av deras syn och erfarenheter rörande det befintliga ramavtalet samt deras generella synpunkter avseende en eventuellt kommande upphandling av ett statligt ramavtal.

Möten genomfördes med sju ramavtalsleverantörer inom nuvarande ramavtal för AV och videokonferens. Ett möte genomfördes med en leverantör som är verksam inom ramavtalsområdet men inte som ramavtalsleverantörer inom nuvarande ramavtal.

I förstudien genomfördes möten med följande åtta leverantörer.

Atea Sverige AB	AudicomPendax AB
AVS i Sverige AB	Cygate AB
JML-System AB	Logic IT AB
Ricoh Sverige AB	Xllnc Sweden AB

15.3 Enkätutskick till myndigheter

Enkätundersökningen ”Förstudie AV och videokonferens - enkät till avropande organisationer” gick ut till 710 avropsberättigade myndigheter. Enkäten besvarades av 123 respondenter, vilket ger en svarsfrekvens på cirka 17%. Cirka 60% av svaren lämnades av statliga myndigheter och de övriga av kommuner, landsting och kommunalförbund.

15.4 Enkätutskick till leverantörer

En inbjudan till att delta i enkätundersökningen ”Förstudie AV och videokonferens - enkät till leverantörer” gick ut till samtliga ramavtalsleverantörer. Tre leverantörer kontaktade Statens inköpscentrals med anledning av den öppna inbjudan till att delta i förstudien som publicerades på avropa.se och även dessa inbjöds att delta i enkätundersökningen. Åtta av de elva inbjudna leverantörerna besvarade enkäten.